

Een medaille met een voorstelling van het Heilige Huisje

Rombout Nijssen en Carlo Nelissen

Enige tijd geleden werd in Stokrooi bij Hasselt een bijzondere heiligenhanger gevonden. De medaille is van brons, zij is 40 mm hoog en 25 mm breed en weegt 14,49 gram. Op basis van het klassement dat Grotmarmot in een van de vorige afleveringen van ons tijdschrift publiceerde, kan zij in de zeventiende of achttiende eeuw gedateerd worden.

Op de voorzijde staat de naar links kijkende buste van de heilige Carolus Borromeus. Rond het hoofd van de heilige, tegen de rand van de medaille, staan de woorden SAN CARLVS BORO-MEVS. Carolus Borromeus is een Italiaanse heilige, die leefde van 1538 tot 1584. Hij werd kardinaal en bisschop van Milaan, waar hij voor die tijd allerlei vernieuwingen invoerde. Een van de belangrijkste vernieuwingen had betrekking op de opleiding van toekomstige priesters in zijn bisdom. Hij werd al vrij snel na zijn overlijden, in 1610, heilig verklaard. Hij is de patroon van de studenten in de priesterseminaries en van het katholiek onderwijs. Tot daar toe is er niets bijzonders aan deze medaille.

Dat wordt anders als wij naar de voorstelling op de keerzijde kijken. Centraal zien wij een Madonna met het kindje Jezus op haar linkerarm. Zij lijken te zweven boven en achter een huisje zonder dak. De wolken die de voorstelling omgeven geven aan dat ook het huisje in de wolken zweeft. Dit is de voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw van Loretto. In de basiliek van Loretto kan je het zogenaamde heilig huisje bezoeken. Daarvan wordt gezegd dat het het huisje is waarin Maria woonde toen zij het bezoek kreeg van de engel Gabriël die haar de geboorte van Jezus aankondigde. Volgens sommigen kwam het huisje in Italië terecht nadat een pelgrim of kruisvaarder het huisje in het Heilig Land had aangetroffen, het had laten afbreken, en het vervolgens naar Italië liet transporteren om het daar in Loretto weer te laten opbouwen. Vaker wordt verteld dat het huisje op miraculeuze wijze in Loretto terechtgekomen is. Dit verhaal willen wij onze lezers niet onthouden.

Volgens die legende werd het huisje van Maria na haar tenhemelopneming door de apostelen als een gebedsruimte ingericht. Bijna drie eeuwen na de feiten, in het jaar 307, bezocht Helena, de christelijke moeder van de Romeinse keizer Constantijn, Palestina. Daar trof zij in Nazareth, te midden van de ruïnes, het heilig huisje in schijnbaar volmaakte toestand aan. Helena zou geen keizerin zijn, indien zij niet zou bevolen hebben rond het huisje een kerk op te trekken, hetgeen dan ook gebeurde. Eeuwenlang bleven het huisje van Onze-Lieve-Vrouw en de kerk van Sint-Helena een trekpleister voor pelgrims die het Heilig Land bezochten. Kroniekschrijvers beschrijven bijvoorbeeld hoe de heilige Lodewijk de Vrome, koning van Frankrijk, op 25 maart 1252, op de feestdag van de Boodschap aan Maria, er op stond op die plaats de communie te ontvangen.

Aan de verering voor het heilig huisje kwam een einde toen in het voorjaar van 1291 de laatste christelijke stad in Palestina door de moslims werd veroverd, en aan westerse christelijke pelgrims min of meer de toegang tot de heiligdommen in Palestina werd ontzegd. Wie dacht dat daarmee een einde zou komen aan de verering van het heilig huisje, had echter buiten de Al-machtige gerekend.

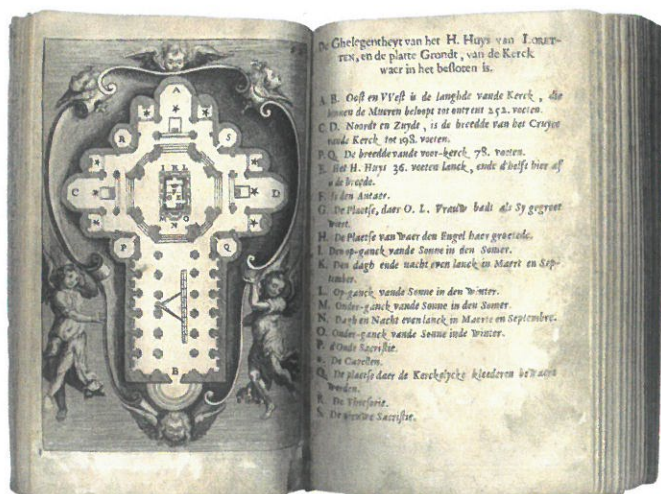
Op 10 mei 1291 bleek het heilig huisje immers uit Nazareth verdwenen te zijn. Alleen de fundamenteën waren nog te zien. Diezelfde dag echter keken de bewoners van de stad Tersatz aan de huidige Kroatische kust van de Adriatische Zee, vreemd op toen zij op een tot dan toe onbebouwd terrein plots een klein huisje zagen staan, of beter gezegd op een hoogte van enkele centimeters boven het grondoppervlak zagen zweven. Diezelfde nacht was de maagd Maria zelf aan hun bisschop verschenen, om hem uit te leggen over welk huisje het hier ging.

Andere plaatselijke gezagsdragers werden op de hoogte gebracht en een gezantschap werd naar het Oosten gestuurd, om in Nazareth vast te stellen dat daar nog fundamenteën te zien waren waarvan de vorm volledig overeenkwam met die van het vreemde bouwwerk dat in hun land was neergedaald. Ondertussen waren er in Tersatz bij het heilig huisje verschillende mirakelen voorgevallen, en was er een golf van bedevaarten op gang gekomen.

Ondanks alle eerbewijzen die het huisje aan de Adriatische Zee te beurt vielen, verdween het drie jaren en zeven maanden na zijn aankomst weer. Deze keer gebeurde dit niet bij nacht, maar bij daglicht en onder het oog van meerdere personen: het huisje verhief zich in de lucht en stak de Adriatische Zee over.

In de nacht van 9 op 10 december 1294 zagen bewoners van het Italiaanse Adriatische kustgebied het huisje uit de hemel neerdalen. Zoals eerder in Tersatz, verscheen Maria ook nu weer aan enkele bewoners van de streek om hen te vertellen dat dit huisje haar woning uit Nazareth was, en hoe het door engelenhand, via een tussenstop naar hun land gebracht was. Na korte tijd echter bleek de plaats waar het huisje was neergedaald niet zo ideaal gekozen te zijn. De omgeving was naar verluidt dicht bebost, en dit gaf struikrovers de kans om brave bedevaarders hun geld en soms hun leven te ontnemen. Wellicht was dat de reden dat het huisje na acht maanden voor een derde keer verplaatst werd, dit keer naar een heuvel een kilometer verderop.

De roem van het huisje was ondertussen wijd verbreid en talrijke pelgrims brachten rijke offergaven mee. Ongelukkig genoeg was de grond waarop het huisje terechtgekomen was, het bezit van twee eigenaars, die het snel oneens raakten over de vraag aan wie het beheer van die offergaven toekwam. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat het huisje nog een vierde keer van plaats veranderde. Deze keer kwam het op een boogscheut daarvandaan, weer op een heuvel, en langs een veel gebruikte en veilige weg terecht. De toeloop van pelgrims was zodanig dat rond het heilig huisje een nieuwe stad ontstond, Loreto genaamd.

Rond het jaar 1325 werd daar begonnen met de bouw van de kerk die rond het heilig huisje werd opgetrokken. Pelgrims allerhande bezochten het heilig huisje in grote getale. Velen onder hen tekenden het huisje na, met de bedoeling later in hun eigen streek op basis van dat model een kapel of een huisje te bouwen.

Vanaf de zestiende eeuw werden er op grote schaal boekjes en brochuurtjes met een gedetailleerd grondplan van het heilig huisje gedrukt, zodat het voor de pelgrims nog eenvoudiger werd om bij hun thuiskomst voor zichzelf een kopie van het heilig huisje te bouwen.

Veel pelgrims uit de Nederlanden bezochten op weg naar Rome het stadje Loreto. Bezoekers kregen er een attest met de afbeelding van het Onze-Lieve-Vrouwbeeld. Ook kandidaat-kluizenaars reisden naar Loreto om er dit attest op te halen. Dikwijls was het bezit van dit attest vereist om toelating te krijgen om zich als kluizenaar te vestigen.

In Limburg zijn drie Loretokapellen gekend, die ieder verbonden zijn met een kluis, een woning van kluizenaars. Loretokapellen zijn te herkennen aan hun eenvoudig grondplan, en ook aan de drie stenen in hun voorgevel, waarop de Boodschap van de engel aan Maria afgebeeld is. De eerste is de kapel van de Hulsberg bij Borgloon. Daarvan wordt aangenomen dat zij in 1689 gebouwd werd door de toenmalige deken van het kapittel van Borgloon, die drie keer een bedevaart naar Loreto ondernomen had. De tweede Limburgse Loretokapel staat in Vrijhern bij Hoeselt. De toelating om haar te bouwen zou in 1709 door het kapittel van Tongeren afgeleverd zijn. De derde Loretokapel is die van Bolderberg bij Zolder. Van Lambrecht Hoelen, die vanaf 1673 de eerste gekende kluizenaar in Bolderberg was, is geweten dat hij Loreto meermaals bezocht heeft. En Bolderberg ligt vlakbij Stokrooi ...

